

שאלות לשינון וחזרה פרק ו' ממסכת "ברכות"

- א. הבא שלוש דוגמאות של "פירות האילן"? תפוח, אפרסק, רימון.
- ב. הבא שלוש דוגמאות של "פירות הארץ"? מלפפון, עגבניה, פלפל.
- ג. הבא שלוש דוגמאות של "ירקות"? חסה, בצל, כרוב.
- ד. לפי מה מחליטים מה זה "פירות האילן" ומה זה "פירות הארץ"? אצל פירות האילן – הגזע לא מתחלף. ואצל פירות הארץ – כל שנה מתחלף השיח והעץ של הפירות.

משנה א'

ה. איזה דבר שהוא יוצא מפרי של האילן, יוצא דופן בברכתו? ולמה? יין יוצא מגפן, ומברכים עליו "בורא פרי הגפן" ולא "בורא פרי העץ", מפני חשיבותו שהוא משמח ומשביע.

ו. איזה דבר שהוא מפרי הארץ, יוצא דופן בברכתו? ולמה? הלחם עשוי מחיטה, ולא מברכים עליו פרי האדמה, מפני חשיבותו שהוא משביע.

ז. על מה אומרים בורא מיני דשאים, לפי רבי יהודה? לפי רבי יהודה על ה"ירקות" [שאלה ג'] אומרים בורא מיני דשאים.

ח. לפי ההלכה מה מברכים על ה"ירקות"? ההלכה כתנא קמא שמברכים על ה"ירקות" בורא פרי האדמה.

משנה ב'

- ט. כתוב בעצמך את ההלכה של משנה ב' והסבר את הסברות?
- א: אם בירך על פירות האילן "פרי האדמה" יצא, כי גם האילן יוצא מהאדמה.
- ב: אם בירך על פירות הארץ "פרי העץ" לא יצא, [כי אין להם אילן, אלא יש להם שיח].
- ג: על כל הדברים אפי' לחם ויין אם אמר "שהכל" יצא, כי זה כולל כל הדברים שנבראו בדיבורו של ה', אבל זה רק בדיעבד, ולכתחילה אסור לשנות ממה שקבעו חכמים.

משנה ג'

י. מה הם הדברים שהם מן קללה? והסבר מדוע הם קללה? (1) "חומץ" - כי יין שהחמיץ זה קללה. (2) "נובלות" - פירות שנפלו מהעץ טרם בישולם זה קללה. (3) "גובאי" - כי החגבים מכלים את התבואה מהשדה, וזה קללה.

י"א. מה מברכים על החומץ, על הנובלות, ועל הגובאי? [מחלוקת] לפי תנא קמא: שהכל נהיה בדברו. לפי רבי יהודה: לא מברכים כלל.

משנה ד'

י"ב. היו לפניו: תפוחים, אגסים, ענבים, תפוזים ורוצה לאכול כעת את התפוזים על מה יברך קודם? [מחלוקת] לפי רבי יהודה: יברך על הענבים, כי פרי משבעת המינים קודם בחשיבותו. לפי חכמים: יברך על מה שרוצה לאכול כעת.

י"ג. שאלה למחשבה: **חשוב היטב!**

האם לפי כולם מברכים קודם על מה שהכי חשוב או יש בזה מחלוקת? כן, לפי כולם מברכים על החשוב קודם. רק לפי רבי יהודה שבעת המינים תמיד זה יותר חשוב מכל דבר אחר, ולפי חכמים הכי חשוב מה שרוצה לאכול כעת כי את זה הוא מחבב.

משנה ה'

י"ד. על איזה דבר צריך לברך גם בתוך הסעודה? ולמה? על יין מברכים גם בתוך הסעודה, מפני שזה משקה חשוב והוא לא טפל לברכת הלחם.

ט"ו. בשבת שמברכים על היין לפני הסעודה:

-האם צריך לברך על היין שבתוך הסעודה? לא, [הברכה בקידוש פוטרת].

-האם צריך לברך על היין שאחרי הסעודה לפני ברכת המזון? לא.

-האם צריך לברך על היין שאחרי ברכת המזון? כן, כי כבר גמר ברכת המזון ועכשיו זה דבר חדש.

ט"ז. אם ברך על פרפרת של ליפתן פירות לפני האוכל, האם צריך לברך פעם נוספת על ליפתן פירות שיביאו בסוף הסעודה? לא, אינו צריך לברך פעם נוספת, כי הברכה בהתחלה פוטרת.

י"ז. אם מברך על התוספות, האם פוטר את הלחם? לא, אינו פוטר את הלחם, [הטפל לא פוטר את העיקר].

י"ח. אם ברך על הלחם, האם פוטר את התוספות? ולמה? ברכת הלחם פוטר את התוספות, כי ברכה על העיקר שזה הלחם שמשביע, פוטר מלברך על הטפל.

י"ט. אם בירך "מזונות" על עוגיות, ורוצה גם לאכול מזונות שבישלו אותם בקדרה, כגון: "סופגניות" האם צריך לברך עוד פעם מזונות או לא? [מחלוקת] לפי ת"ק: אין צורך לברך עוד פעם מזונות. לפי ב"ש: צריך לברך עוד פעם מזונות על מעשה קדירה.

משנה ו'

כ. איך היו יושבים בזמן המשנה כשקובעים סעודה? ישבו מסובין ומוטין לצד כמעט שוכבים.

כ"א. אם "ישבו" לאכול, האם אחד מוציא את כולם, ב"פרי הגפן", או בברכת "המוציא", או לא? לא, אינו מוציא, כי לא קבעו את עצמם לסעודה.

כ"ב. אם "הסבו" האם אחד מוציא את כולם? ולמה? כן, אחד מוציא את כולם, כי קבעו עצמם לסעודה.

כ"ג. מי שברך על היין שלפני ברכת המזון יברך גם על המוגמר שאחרי ברכת המזון, מדוע? כי מי שהתחיל בברכות עדיף לתת לו להמשיך, [כמו: המתחיל במצוה אומרים לו גמור].

משנה ז'

כ"ד. אם הביאו לפניו בהתחלה מליח, (זיתים, דג מלוח), ואח"כ צירפו גם לחם, על מה יברך ועל מה לא? ומדוע? יברך על המליח "שהכל נהיה", כי הוא כעת העיקר אצלו, ולא על הלחם כי עכשיו הוא טפל.

כ"ה. מה הוא "הכלל" שכתוב במשנה? הסבר אותו? כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר ופוטר את הטפל. כלומר: כל מאכל שהוא העיקרי והחשוב בסעודה [כמו הלחם] מברך רק עליו ופוטר בברכה זו את כל התוספות שהם לא חשובים כ"כ.

משנה ה'

כ"ו. מה משותף לפירות הבאים? ענבים, תאנים, רימונים? הם כולם שייכים לשבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל.

כ"ז. איזה ברכה אחרונה מברכים עליהם? [מחלוקת] לפי רבן גמליאל: "שלש ברכות" [ברכת המזון], ולפי חכמים: "מעין שלש" [על העץ ועל פרי העץ].

כ"ח. איזה חידוש [דין מחודש ומיוחד] אמר רבי עקיבא? והאם כך ההלכה? שאם אכל תבשיל ירקות, וע"ז קובע את סעודתו יברך אחריו ברכת המזון, וההלכה לא כן, אלא יברך ברכת "בורא נפשות".

כ"ט. השותה מים בגלל שצמא מה יברך ברכה ראשונה? [מחלוקת] לפי תנא קמא: יברך "שהכל נהיה בדברו", לפי רבי טרפון: "בורא נפשות רבות".

ל. השותה מים לרפואה – מה דינו? לא יברך כלל.

ל"א. השותה מיץ מתוק לרפואה – האם יברך? כן, יברך, [כי הוא נהנה מהטעם הטוב].

ביאורי מילים:

"ירקות" – מאכל שעשוי מעלים בדרך כלל ירוקים.

"מיני דשאים" – סוגים שונים של מאכל העשוי מעלים.

"החמץ" – יין שהתקלקל ונהיה חמוץ.

"הנובלות" – פירות שנשרו מהעץ קודם זמן בישולם.

"הגובאי" – חגבים טהורים לאכילה.

"מין שבעה" – סוג מאכל משבעת המינים.

"ברך על היין שלפני המזון" – בירך "פרי הגפן" על יין שלפני הסעודה.

"פטר את היין שלאחר המזון" – פטר בברכה את היין שישתה אחרי הסעודה לפני ברכת המזון.

"פרפרת" – תוספות.

"קדרה" – סיר.

"מעשה קדרה" – דברי מאכל שבישלו או טיגנו אותם בסיר.

"יושבין" – יושבים כדרכם ולא מסובים בהסבה על הצד.

"הסבו" - יושבים מוטין על הצד כמו שכיבה.

"מוגמר" - עלי בשמים שמניחים אותם על גחלים.

"מליח" - דבר מלוח מאד. [דג מלוח, זיתים]

"עיקר" - החשוב.

"טפל" - הפחות חשוב.

"שלש ברכות" - ברכת המזון [יש בה שלוש ברכות מדאורייתא]

"מעין שלש" - ברכה אחרונה על העץ ועל פרי העץ או על המחיה, שזה דומה לברכת המזון.

[כי מזכירים בה בקיצור את כל שלושת הברכות שיש בברכת המזון.]

"שֶׁלֶק" - תבשיל ירקות.

"והוא מזונו" - וזה המאכל, הוא המזון העיקרי שלו בסעודה זו.

חידה!

* כשאמא מכינה סלט טעים מ-עגבניה, מלפפון ופלפל,

איך נקרא לזה? סלט _____

* כשאמא מכינה סלט טעים מעלי חסה, כרוב ובצל ירוק,

איך נקרא לזה? סלט _____